

Asia: VN/1068/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

JUKO ry

Markku Kojo

10.5.2021

Hallituksen esitys valtion virkamieslain muuttamisesta

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö lausuu otsikkoasiassa kunnioittaen seuraavaa.

Muutos 6b §:ään.

Ensimmäinen sisällöllinen muutosehdotus on laajennus mahdollisuuteen täyttää virka sitä haettavaksi julistamatta. Laajennus koskisi taloudellisin tai tuotannollisin perustein irtisano-tun virkamiehen virkaan nimittämistä. Näillä perusteilla irtisanotun virkamiehen siirtäminen uuteen valtion virkaan ilman hakumenettelyä on hyväksyttävää ja perusteltua. Irtisanotun virkamiehen mahdollisimman nopea työllistyminen on ensiarvoisen tärkeää.

Ehdotuksen 6b § 1 momentissa esitetään vuoden aikarajan nostamista kahteen vuoteen. Tämän muutoksen perustelu jää epäselväksi. Muutoksella on tosiasiallista vaikutusta myös lain 59§:ssä säädettyyn muutoksenhakumahdollisuuteen.

Edellä lausutusta huolimatta tulee viranomaistoiminnan avoimuuden ja luotettavuuden kannalta pääsääntönä edelleen olla virkojen avoimeksi julistaminen ja julkinen hakumenet-tely.

JUKO kannattaa ehdotetun uuden 5 momentin lisäämistä voimassa olevan lain 6b §:ään.

Muutos 8a §:ään.

Toinen sisällöllinen muutos on täsmennys, jonka mukaan virkamiehellä ei enää olisi harkintavaltaa sidonnaisuusilmoituksessa annettavien tietojen sisällöstä. Täsmennys selventää ilmoitusvelvollisuuden sisältöä.

JUKO kannattaa ehdotettua täsmennystä 8a §:ään.

Muutos 44a §:ään.

Vuodesta 2017 voimassa on ollut 44a §, jonka mukaan valtion virkamiehen kanssa on voitu tehdä sopimus, jolla rajoitetaan tämän oikeutta siirtyä toisen työnantajan palvelukseen tai aloittaa elinkeinotoimintaa kuuden (6) kuukauden ajan virkasuhteen päättymisestä lukien. Rajoitusajalta maksetaan palkkaa vastaava korvaus.

Hallituksen esitysluonnoksessa halutaan säätää mahdollisuus sopia pidemmästä rajoitusajasta (12 kk) korkeimpien virkamiesten kanssa.

JUKO vastustaa ehdotettua pidennystä karenssiaikaan.

Karenssisopimuksia on nykyisen lainkohdan voimassaoloaikana tehty muutamia kymmeniä ja valtaosassa virastoja niitä ei ole tehty lainkaan. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan vain muutama virasto on ilmoittanut, että tarvetta pidennyksille ylipäättäen olisi.

Hallituksen esitysluonnoksen perusteluissa ole esitetty mitään sellaista seikkaa, jolla pidennystä voisi asiallisesti perustella.

Karenssisopimusten rajoitusajan pidentäminen ei ole oikeasuhtainen esitys virkamiesten kannalta. Karenssi heikentää virkamiehen työllistymismahdollisuuksia työmarkkinoilla. Työmarkkina-asema heikkenee sitä enemmän, mitä pidemmästä rajoitusajasta on sovittu.

Jos karenssiaikaa pidennetään 12 kuukauteen, tulee enimmäisaika myös käyttöön, vaikka yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että se voisi olla harkinnan mukaan tapauskohtaisesti lyhyempikin. Euroopan neuvoston korruption vastainen toimielin CREGO kehotti Suomea vuonna 2005 ottamaan käyttöön sääntöjä virkamiesten siirtymiseen yksityiselle sektorille. Karenssiajan pituuteen ei kehoituksessa otettu kantaa. Suomen kansainväliset sitoumukset eivät velvoita karenssisäännöksen kiristämiseen.

Kun nykyistä 44 a §:ä säädettiin, hallitus esitti (90/2016 vp.) karenssiajan pituudeksi jo silloin 12 kuukautta. Eduskuntakäsittelyssä rajoitusajaksi kuitenkin lyheni tästä kuuteen kuukauteen. Hallintovaliokunta totesi mietinnössään (HaVM 17/2016 vp.), että se pitää rajoitusajan ehdotettua

enimmäiskestoja liian pitkänä. Esityksen tavoitteet voitiin valio-kunnan näkemyksen mukaan toteuttaa lyhyemmälläkin enimmäisrajoitusajalla.

Ehdotetun lainkohdan mukaan sopimukseen voidaan ottaa määräys sopimussakosta, jonka enimmäismäärä saa olla rajoitusajalta maksettava korvaus kaksinkertaisena. Sopimussakko voisi olla jopa 24 kk:n palkka, jos rajoitusaika nostettaisiin 12 kuukauteen. Sopimussakko eroaa huomattavasti vahingonkorvauksesta ja olisi näin suurena kohtuuton seuraamus. Vertailun vuoksi on todettava, että työsopimuslain 3 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan työ-suhteen kilpailukieltosopimukseen voidaan ottaa määräys vahingonkorvauksen sijasta tuomittavasta sopimussakosta, joka saa enimmäismäärältään vastata työntekijän työsuhteen päättymistä edeltäneen kuuden kuukauden palkkaa. Virkamieslain säännös siis poikkeaisi huomattavasti työsopimuslain vastaavasta säännöksestä ja olisi tätä huomattavasti ankarampi.

Esityksessä mainitut virkamieslain 44 a §:n muutoksen perustelut eivät edellytä karenssiajan nostamista 12kk:een. Salassapitovelvoitteeseen kuuluvat asiat eivät ole riippuvaisia karenssiajasta. Rikoslain 40 luvussa säädetty salassapitovelvollisuus ja virassa saadun tiedon hyödyntämiskielto jatkuvat myös virkasuhteen päättymisen jälkeen.

Kojo Markku
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry